

Kommunstyrelsen

Camilla Ljungdahl
Enhetschef Ekerö Kulturhus och Bibliotek
camilla.ljungdahl@ekero.se

Förslag till biblioteksplan 2024-2028

Dnr KS23/349

Förslag till reviderad biblioteksplan 2024-2028.

Inledning

Bibliotekets verksamhet styrs av bibliotekslagen (2013:801) som sätter de yttersta ramarna för dess inriktning. Kommuner är enligt bibliotekslagen skyldiga att upprätta biblioteksplaner, som formulerar den lokala bibliotekspolitiken. Biblioteksplanen ersätter inte bibliotekslagens innehåll och intentioner, utan fungerar som ett vägledande och styrande verktyg i frågor om prioriteringar. Planen ska tillsammans med nationella styrdokument som bibliotekslag, skollag, läroplaner, samt barnkonventionen och övriga lokala planer ge stöd åt biblioteksverksamhetens aktiviteter och utveckling. Barn- och utbildningsnämnden har utifrån 2 kap. §§ 35-36 skollagen (2010:800) det särskilda ansvaret för tillgång till skolbiblioteken.

Biblioteksverksamheten i Ekerö kommun består av Ekerö bibliotek, Stenhamra bibliotek, skolbibliotek och förtroendebibliotek i form av förskolebibliotek och bibliotekshörnor.

Biblioteket har en central plats i kommunen, i geografisk bemärkelse och som mötesplats. Biblioteket spelar en viktig roll för kommunens utveckling av hållbara och attraktiva livsmiljöer och välfungerande skolor. Biblioteket utgår från användarupplevelsen för att skapa platser där alla kan trivas, vara trygga och utvecklas genom hela livet. Biblioteket spelar en viktig roll för integrationen av nyanlända i lokalsamhället genom att stärka arbetet med språkutveckling och mångspråkighet. På biblioteket arbetar personal med medie- och informationskunskap som motsvarar dagens behov av tillgång till faktabaserad och trovärdig information. Biblioteket handlar alltså om så mycket mer än att låna ut böcker!

Enligt bibliotekslagen ska alla i samhället inkluderas i bibliotekets målgrupp, men *barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter* är prioriterade grupper som särskilt behöver beaktas.

Biblioteksplanen anger vilka målområden som identifierats som särskilt betydelsefulla att utveckla under kommande fyra-årsperiod.

Valet av målområden har gjorts med utgångspunkt i bibliotekets grunduppdrag, samt i en nulägesanalys av yttre faktorer som särskilt utmanar bibliotekets arbetssätt för att fullfölja sina uppdrag. Målområdena bryts ner i de årliga verksamhetsplanerna som kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden antar.

Vision

Kommunens vision för bibliotekets utveckling baseras på de inriktningsmål som antogs 2023.

- Biblioteket ska väcka lust, nyfikenhet och ge möjlighet till bildning.
- Biblioteket ska vara en mötesplats där alla kan trivas, vara trygga och utvecklas genom livet.
- Biblioteket ska erbjuda upplevelser och möjligheter till delaktighet i samhälls- och kulturlivet.
- Biblioteket ska stärka den lokala identiteten och samtidigt öppna nya världar.
- Biblioteket ska ha en inbjudande atmosfär och estetiskt tilltalande miljö.

Syfte

Planens syfte är att visa på biblioteksverksamhetens prioriterade inriktning och utvecklingsområden, under perioden 2024-2028.

Uppföljning

Målområdena för folkbiblioteksverksamheten följs upp i kultur och fritidsnämnden efter två år och genom kontinuerliga användarundersökningar inom ramen för metoden tjänstedesign/användardriven utveckling. Fokus för kvalitetsuppföljningen är resultat och analys utifrån beslutade målområden.

Skolbibliotekens arbete och resultat följs upp och dokumenteras inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete, vilken barn och utbildningsnämnden ansvarar för.

Målområden

Tillgänglighet

Biblioteket finns till för alla. Det är en öppen verksamhet som möjliggör möten, samtal, personlig utveckling samt delaktighet i samhälls- och kulturlivet. Bibliotekets uppdrag handlar om så mycket mer än att låna ut böcker! Detta breda uppdrag behöver göras känt för att locka en bredare besöksgrupp.

Biblioteket finns både fysiskt och digitalt, vilket innebär att utbudet är tillgängligt under dygnets alla timmar. Biblioteket arbetar uppsökande och med förtroendebibliotek för att öka tillgängligheten i kommunen.

Biblioteket ska anpassas efter användarnas behov. Det betyder att biblioteket utgår från användarupplevelsen i all verksamhetsutveckling. De prioriterade gruppernas möjligheter att ta del av bibliotekets tjänster och service är centrala för verksamhetens utformning.

Demokrati

Demokratin vilar på idén om allas lika värde och rätt till delaktighet. Biblioteket bidrar till att stärka demokratin genom att förse invånare med ett varierat utbud av litteratur, information och kultur. Det stärker möjligheten till fri åsiktsbildning, som är ett av bibliotekets grunduppdrag.

Tillgång till fakta, nyheter och samhällsinformation är mycket viktigt i en tid då desinformation och informationspåverkan förändrar medielandskapet och försvårar för människor att orientera sig i sin omvärld. På sikt kan en sådan utveckling undergräva demokratin. Biblioteket säkrar tillgången till faktabaserad och trovärdig information samt hjälper invånare att navigera i ett ständigt ökande informationsflöde.

Det förändrade säkerhetsläget i Sverige sätter fokus på ett starkt totalförsvaret. Bibliotekets roll i detta sammanhang är en aktuell fråga för Sveriges kommuner. Biblioteket i Ekerö kommun följer utvecklingen och ser över hur det kan spela en roll i frågan.

Utbudet av litteratur, tidskrifter och nyheter digitaliseras i allt högre utsträckning. Det samma gäller samhällstjänster som myndigheter erbjuder. Det finns därför ett ökat behov av digital kompetens hos invånare för att säkra möjligheten till allas delaktighet. Digital kompetens innebär både möjligheten att navigera på nätet och hitta rätt information men även möjlighet att ta del av kulturlivet, till exempel genom att få tillgång till e-böcker och kunna interagera med andra på nätet. Digital kompetens innebär även förmåga att kritiskt granska digitala källor.

Biblioteket erbjuder teknisk infrastruktur och främjar digital kompetens hos invånarna med ett särskilt fokus på seniorer och de prioriterade grupperna.

Läsfrämjande

Ett av bibliotekets grunduppdrag är att möjliggöra för alla att ta del av det skrivna ordet i olika former. En förutsättning för detta är att kunna läsa och förstå ordens betydelse, vilket är en medborgerlig rättighet. Ordförrådet och språket utvecklas genom litteratur och läsning. Likaså stärker litteraturen förmågan att se saker ur flera perspektiv, vilket är en viktig förmåga i ett samhälle som utmärks av mångfald.

Barn är en prioriterad målgrupp i bibliotekets läsfrämjande arbete. Biblioteket motiverar till läsning, skapar läsupplevelser, läslust samt bidrar till förbättrad läsförståelse. Genom litteraturen stärks kulturlivet för barn. Det är därför av stor vikt att nå fram till och medvetandegöra läsningens betydelse, för personer som är förmedlare av böcker och läsning till barn. Föräldrar, öppna förskolor, barnavårdscentraler och skolor är viktiga samarbetspartners i det läsfrämjande arbetet för barn.

Mötesplats

Biblioteket är en central, trygg och stimulerande mötesplats för alla. Biblioteksrummet ska väcka nyfikenhet och lust till livslångt lärande. Det ställer krav på en estetisk tilltalande och kreativ miljö med välkomnande entré. Biblioteket samverkar med aktörer som har olika konstarter och kulturella uttryck i denna utveckling. Det personliga mötet och samtalet mellan människor är betydelsefullt för känslan av tillhörighet. Förutom de prioriterade grupperna har biblioteket ett särskilt fokus på seniorer där biblioteket kan fylla en funktion som social mötesplats.

Biblioteken möjliggör kostnadsfria aktiviteter som är gränsöverskridande och oväntade.

Bibliotekets folkbildningsuppdrag innebär olika inslag som till exempel, utställningar, föredrag och dialoger.

Vår tid utmärks av strukturella samhällsförändringar som drivs fram bland annat av digitaliseringen. Flera samhällsaktörer stänger sina fysiska lokaler och digitaliserar sina tjänster. Biblioteket finns fortfarande som en fysisk plats där alla har rätt att befinna sig. Det innebär att flera personer nyttjar biblioteket som plats, i många fall utan önskan att ta del av bibliotekets tjänster och med frågor och önskemål som inte är biblioteksrelaterade. Bibliotekets kärnverksamhet ska värnas, vilket innebär att den offentliga servicen på biblioteket är ett kommunövergripande uppdrag som sträcker sig utanför kultur- och fritidsnämndens ansvar och kräver samverkan.

I planeringsarbetet för utvecklingen av Stenhamra centrum ska biblioteket bidra med strategiskt helhetsperspektiv. Här finns möjlighet att skapa en smart och modern mötesplats där exempelvis meröppet, gemensamt bokbestånd och plats för skapande kan möjliggöras.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken är resurs för en likvärdig utbildning i kommunens skolor och bidrar till elevernas måluppfyllelse. Skolbibliotek som resurs består av bibliotekarien och biblioteksrummet, vilka båda ska ses i ett brett sammanhang som går utanför det fysiska biblioteksrummet.

Skolbibliotekarierna är en central specialistfunktion i skolans arbete med media och informationskunskap samt läsfrämjande arbete. Tillsammans med skol-organisationen

arbetar skolbiblioteket för att ge eleverna bästa förutsättningar att inhämta kunskaper i användandet av såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning och lärande. Elevernas upplevelse och möjlighet till delaktighet är en viktig utgångspunkt i verksamhetens utformning.

Skolbibliotekarierna stödjer förutom elever; pedagoger och annan personal i frågor som relaterar till bibliotekets uppdrag. Skolbiblioteket erbjuder bra läs- och lärmiljö genom digitala och fysiska rum. Rummen ger en välkomnande, lugn och trygg miljö.

Varje skola ska inför läsårets start, tillsammans med skolbiblioteket ta fram en plan för hur skolbiblioteket ska arbeta utifrån sina övergripande uppdrag mot varje årskurs samt hur skolbiblioteket kan delta i det kollegiala lärandet. Ansvarig för denna plan är rektor.